

Güzel şeyler de olur (3)

Aykut Göker

TÜBA'nın 'Moleküler Yaşam Bilim ve Teknolojileri' alanında yürüttüğü Öngörü Projesi de sona yaklaşıyor. Düşünülen çok daha geniş çaplı bir 'bilimsel araştırma öngörü çalışmasına' ışık tutmak için yürürlüğe konmuş olan bu pilot proje çerçevesinde, sağlık, çevre, genetik kaynaklar, bitkisel üretim, hayvancılık, gıda ve sanayi alanlarında olmak üzere, yedi panel oluşturulmuştu. Anımsatmak için belirtelim, öngörü çalışmalarında 'panel' terimi, sosyoekonomik ya da bilimsel-teknolojik faaliyet alanları itibariyle öngörülerde bulunmak üzere kurulan 'çalışma grupları' için kullanılıyor.

Yaklaşık yedi aydır, bu yedi panelin çalışmalarına katılmakta olan, büyük çoğunluğu akademisyen, toplam 85 uzman, Moleküler Yaşam Bilim ve Teknolojileri disiplinlerinden bakıldığında, 2023 yılında nasıl bir Türkiye hayâl ettiklerini ortaya koyduktan sonra, o hayâllerinin gerçeğe dönüşmesi için, anılan bilim ve teknoloji disiplinlerinde, öncelik verilmesi gereken faaliyet konuları ile kritik araştırma alanlarını da belirlemiş durumdalar.

Şimdi sıra, ortaya koydukları bu öngörülerin, TÜBİTAK Teknoloji Öngörü Projesi'nde olduğu gibi, "Delfi" yöntemiyle, daha geniş bir uzman çevresinin süzgecinden geçirilmesinde. Proje'nin sekreteryalığını yürüten Dr. Ayşe Ergüven'in verdiği bilgilere göre, bu soruşturmada 1000 kadar uzmana ulaşılabilecek. Pilot Proje bir bütün olarak yaz sonunda bitmiş olacak ve sonuçlar kamuoyuna açıklanacak.

İşin güzel yanı, Pilot Proje kapsamında, bugüne kadar yapılmış olan çalışmalarını bir iç değerlendirmeye tâbi tutan TÜBA'nın, başta işaret edilen, daha geniş çaplı 'bilimsel araştırma öngörü çalışmasını' da hemen başlatmış olması... Yine DPT destekli bir proje olarak yürürlüğe konmuş olan bu proje çerçevesinde, Astronomi ve Uzay Bilimleri, Biyoloji, Fizik, Kimya, Matematik ve Yer Bilimleri'nde Türkiye'nin araştırma öncelikleri ve iddia sahibi olabileceği araştırma alanları için öngörülerde bulunulacak. Böylece TÜBA, bütün temel bilim disiplinlerini kapsayan bir araştırma öngörü çalışması yapmış olacak. TÜBA, bu çalışmaya, bir nabız yoklamasıyla başladı. Sayılan temel bilim alanlarında etkin oldukları bilinen, 250 kadar bilim insanımıza, önümüzdeki 1-5 yıl ve 6-10 yıl içinde, kendi bilimsel disiplinleri açısından öngördükleri gelişmeler soruldu. Bu nabız yoklamasından elde edilen yanıt ve izlenimler değerlendirilerek, çalışmanın genel çerçevesi ve izlenecek yöntem belirlenecek.

TÜBA Temel Bilimler Araştırma Öngörü Projesi tamamlandığında, bilim insanlarımızın neleri merak ettiklerini; bu merak güdüsüyle hangi araştırma alanlarına yöneldiklerini ya da yönelmek istediklerini; bu yönelimlerinin Türkiye'yi, bilimde nereye taşıyacağını görmüş olacağız. Bunun yanında, elbette, kendi merakları doğrultusunda olsun ya da olmasın, öngördükleri bilimsel araştırmaların ve bu araştırmalara dayalı olası gelişmelerin, Türkiye'nin insanlarına ve bütün insanlığa neler vaat edebileceğini; bu vaatlerin hangi koşullar sağlanırsa gerçekleşebileceğini; yaşanması bir Türkiye ve yaşanması bir dünya için bilimden ve bizim bilim insanlarımızdan beklentilerimizin neler olabileceğini ve bunların sınırlarını öğrenmiş olacağız.

Aslında, belli ekonomik ve toplumsal faaliyet alanlarından kalkarak, öngörülen ekonomik ve toplumsal hedeflere erişmek için -diğer bir deyişle, geleceğe ilişkin hayâllerimizi gerçekleştirmek için- hangi **teknolojilere** önem vermek gerektiğini belirlemeye yönelik

teknoloji öngörü çalışmaları, bütün dünyada çok yaygın olarak yapılıyor. Ama doğrudan, **temel bilim alanlarından** hareketle, hangi **bilimsel araştırma alanlarına** önem vermek gerekir, sorusuna yanıt arayan **bilimsel araştırma öngörü** çalışmalarının örneği çok az. Bu açıdan, TÜBA'nın başlattığı, temel bilim alanlarını odak noktası alan, araştırma öngörü çalışması, dünya için de, cesur, özgün ve güzel bir çalışma olacak.

Not. 14 Haziran 2003 tarihli Cumhuriyet Bilim Teknik'te yayımlanan ilk "Güzel şeyler de olur" başlıklı köşe yazımda sözünü ettiğim, **Otomotiv Ana Sanayii Teknolojik Durum Değerlendirme Çalışması**'na <http://www.inovasyon.org/yazardetay.asp?YazarID=2> adresinden ulaşabilirsiniz.

<http://www.inovasyon.org>

CBTD. 12 Temmuz 2003